

ДЖЕРЕЛА ТА ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Однією з актуальних та важливих проблем економіки України є підвищення темпів розвитку економіки в цілому та рівня конкурентоспроможності регіонів зокрема. Вирішенням цієї проблеми – це підтримка і розвиток бізнесу, оскільки він є найважливішою ознакою існування ринкової економіки. Бізнес виступає як одна з основ сучасної ринкової економіки. Малі підприємства є важливими активними елементами процесу структурної перебудови економіки, що впливають на формування нових робочих місць, кількість та розмаїття наповнення товарних ринків. Рівень розвитку малого бізнесу прямо залежить від насичення ринку товарами та послугами, кількістю безробітних та рівня життя населення. Проте за сучасних соціально-політичних та економічних умов постає проблема недостатності джерел фінансування діяльності малих підприємств, що призводить до гальмування загального розвитку малого бізнесу в Україні. Активізація малого підприємництва та зростання масштабів і ефективності функціонування підприємницького сектору є одним з головних чинників позитивних структурних змін та модернізації національного господарства. Актуальність полягає в тому, що малий бізнес вирішує багато економічних та соціальних проблем країни [1].

До основних джерел фінансування малого підприємництва можна віднести наступні: власні кошти, позики банків і небанківських установ, бюджетне фінансування та кредитування (рис. 1).

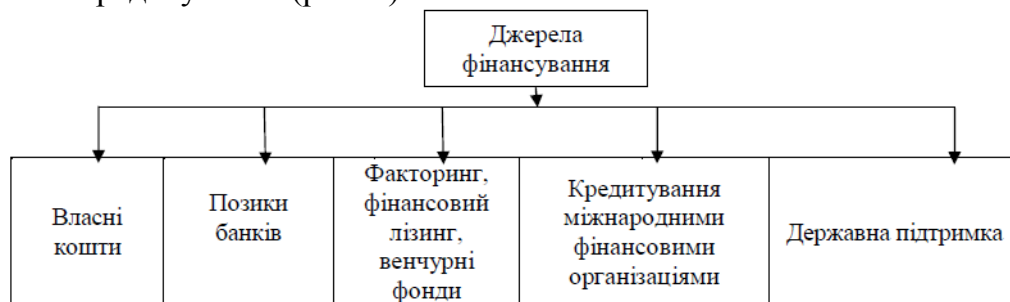

Рис. 1. Класифікація основних джерел фінансування малих підприємств

В умовах кризової ситуації в Україні фінансово-кредитні установи не готові фінансувати повною мірою малий бізнес, тому активну роль у кредитуванні бізнесу почали відігравати міжнародні фінансові організації. Отримати кредит від таких організацій – досить важкий та тривалий процес, проте він вигідний для підприємців, адже сума, яку можна отримати, є досить великою та з малими відсотками за користування кредитом. Перелік міжнародних програм, які надають такі послуги: Міжнародна фінансова корпорація (International Finance Corporation); Європейський банк реконструкції та розвитку (European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)); Німецько-український фонд; Німецький державний банк розвитку (KfW). Держава виконує роль посередника між малим бізнесом та міжнародними фінансовими установами, адже надає консультації та сприяє співробітництву з такими міжнародними організаціями.

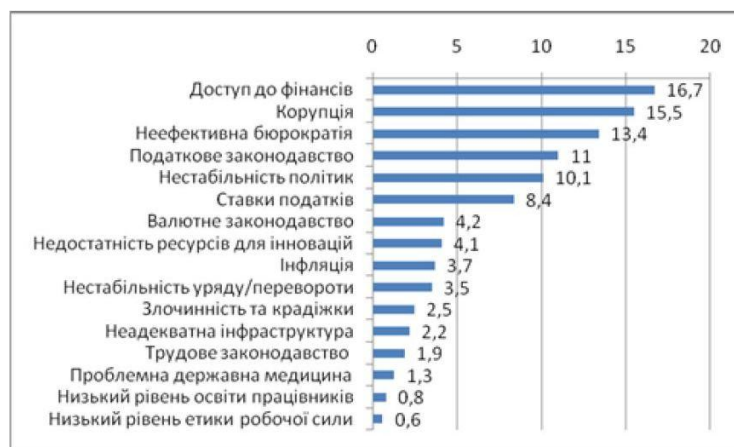
Розглядаючи структуру сектору малого бізнесу в Україні, можна зазначити, що переважну більшість у ній займають фізичні особи – підприємці, для яких можна використати мікрофінансування як механізм фінансової підтримки суб'єктів підприємництва. У світі такий механізм є одним з ефективних та пріоритетних напрямів кредитування для підприємців, а особливо для тих, хто тільки започатковує свій бізнес. Організації, що займаються мікрофінансуванням, готові надавати кредити тим підприємцям, у яких нульовий стаж діяльності і від яких відмовився банк, в наслідку занадто високих ризиків неповернення засобів. [2].

Основним пріоритетом розвитку доступної та зручної системи мікрофінансування в Україні є:

- стимулювання фінансово-кредитних установ, а саме комерційних банків, кредитних спілок, лізингових компаній та товариств взаємного кредитування;
- спрощення порядку надання кредитів, зменшення відсотків за користування кредитами, збільшення строку користування кредитами, що в результаті приведе до забезпечення сприятливих умов для отримання мікрокредитів підприємцями;
- підтримка та розвиток фінансово-кредитних установ;
- дослідження та використання закордонного досвіду у сфері мікрокредитування;
- вдосконалення нормативно-правових актів у сфері кредитування фінансово-кредитними установами;
- вдосконалення механізму одержання мікрокредитів за рахунок підтримки малого бізнесу державними установами;
- розробка національної програми з мікрокредитування[3].

Розвиток малого підприємництва є дуже важливим фактором для економіки країни в цілому, тому вагому роль у його фінансуванні повинна відігравати держава. Державна підтримка малого бізнесу включає надання різноманітних субсидій, позик, формування державних фондів, надання податкових знижок та пільг, використання іноземної допомоги та підтримки розвитку страхового ринку тощо. В Україні в практиці державної підтримки використовують пряме державне фінансування та пряме державне кредитування[4].

Малий бізнес виступає як невід'ємна частина соціально-економічної системи країни, оскільки забезпечує порівняну стабільність ринкових відносин, завдяки своїй гнучкості показуючи оперативне реагування на непостійні умови зовнішнього середовища. Проте в практиці господарювання вітчизняних малих підприємств слід відмітити, що вони ще не посіли свого належного місця відповідно до світового досвіду ринкових перетворень. Однією з проблем, які перешкоджають активізації розвитку малого бізнесу в Україні, передусім є недостатність фінансових ресурсів для ефективного його функціонування. Малий бізнес через обмеженість власних джерел фінансування змушений шукати зовнішні джерела фінансування та підтримку з боку держави.

Джерело: Всесвітній економічний форум, 2013-2014 рр. Звіт про глобальну конкурентоспроможність.

Рис.2. Основні проблеми бізнесу в Україні. Звіт про глобальну конкурентоспроможність 2013-2014 рр.

Основними причинами, що перешкоджають розвитку малого бізнесу, є:

- нестача внутрішніх фінансових ресурсів,
- обмежений доступ до зовнішніх джерел фінансування та залучення інвестицій;
- недостатній рівень розвитку інфраструктури підтримки малого підприємництва;
- ускладненість процедур сертифікації і стандартизації товарів та послуг;
- недосконалість процедур здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності;
- нестабільність законодавства у сфері розвитку малого підприємництва, що не дає можливості суб'єктам підприємництва планувати свою діяльність на тривалий період;
- низький рівень відповідальності посадових осіб дозвільних органів та обізнаності підприємців про правові механізми їх захисту;
- недосконалість механізму партнерства між державою та малим підприємництвом;
- низький рівень активності суб'єктів малого підприємництва щодо захисту власних інтересів;
- неналежний рівень інформаційного, консультативного та методичного забезпечення підприємницької діяльності, у тому числі з питань сертифікації продукції та послуг, а також впровадження систем управління якістю;
- недосконалість системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого підприємництва;
- низький рівень залучення молоді та сільського населення до малого підприємництва [5].

У сфері фінансування діяльності малих підприємств існує безліч проблем, основними з яких є високі відсоткові ставки кредитування та складні умови отримання позик, нерозвинена сфера альтернативних джерел фінансування в Україні, таких як лізинг, факторинг, венчурні фонди, погана поінформованість підприємців про існуючі програми фінансування, недостатня фінансова допомога з боку держави, а також велике податкове навантаження.

Розв'язання перелічених проблем потребує комплексу заходів, до яких слід віднести:

- на державному рівні потрібно стимулювати створення спеціалізованих банків, розвиток венчурного бізнесу;

- здешевлення банківських кредитів, що можливо при проведенні грамотного регулювання ставок рефінансування і мінімізації вартості кредитів з боку центрального банку;
- збільшення державою обсягів компенсацій малому бізнесу відсоткових ставок за банківськими кредитами;
- стимулювання банківських та фінансових організацій до кредитування малого підприємництва, шляхом надання податкових пільг;
- розвиток альтернативних способів забезпечення кредиту. Зокрема, розвиток страхування фінансових ризиків, заснування гарантійних фондів або надання державних гарантій за кредитами малих підприємств, що сприятиме збільшенню обсягів кредитування, не вимагаючи від держави значних бюджетних витрат;
- зменшення податкового навантаження малих підприємств, надання податкових пільг. [6].

Отже, у сучасних умовах господарювання необхідним є покращання інвестиційного клімату малого бізнесу, створення прозорості, стабільної та справедливої системи національного законодавства для залучення постійного потоку іноземного капіталу в Україну та залучення коштів із зовнішніх джерел фінансування.

Розвиток малого підприємництва відіграє велику роль у розвитку економіки країни в цілому. І у вирішенні проблем його фінансування значну роль повинна відігравати саме держава. Крім того, стимулювання розвитку та підтримка кредитування малого бізнесу в Україні потребує таких заходів: спрощення механізму отримання кредитів підприємцями; сприяння розвитку небанківських фінансових установ; розробка та державна підтримка програм із мікрокредитування; вдосконалення механізму підтримки та розвитку малого бізнесу; пільгове оподаткування для підприємств, що займаються інноваційною діяльністю; розробка державної програми пільгового фінансування малого бізнесу; розвиток фондового і фінансово-кредитного ринків, посилення співпраці з міжнародними фондами та організаціями, які підтримують мале підприємництво.

Список використаних джерел:

1. Васьківська К. Фінансово-економічний механізм розвитку малого підприємництва / К. Васьківська, І. Петрик, С. Ярмольський // Вісник ДАУ. – 2013. – Вип. 20–23. – С. 135–140.
2. Касьян О.Ю. Фінансування малого бізнесу в Україні: проблеми та можливості розширення / О.Ю. Касьян // Управління розвитком. – 2013. – № 5. – С. 85–87
3. Богун К.В. Удосконалення фінансової інфраструктури малого підприємництва в межах державно-приватного партнерства / К.В. Богун // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ. – 2010. – № 3. – С. 104–108.
4. Ломачівська І.А. Формування джерел фінансового забезпечення розвитку суб'єктів малого підприємництва / І.А. Ломачівська // Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечнікова. – 2012. – № 3–4. – С. 37–43.
5. Розпорядження Кабінету міністрів України від 28 серпня 2013 р. – Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
6. Турчак В. В. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні / В. В. Турчак // Молодий вчений. – 2013. – № 1. – С. 39–44.